

گزارش مراسم اختتامیه هفدهمین جشنواره کتاب رشد

تمدن اسلامی همراه با جوان‌های خلاق و خودباور

«هفدهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد» روز ۱۹ آذرماه ۱۳۹۸ با حضور جمع زیادی از ناشران آموزشی، چهره‌های فرهنگی، مسئولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مسئولان آموزش و پرورش در محل «مدرسه دارالفنون» و با معرفی برگزیدگان به کار خود پایان داد. آنچه در ادامه می‌خوانید، گزارش این مراسم است.

محسن حاجی میرزائی، وزیر آموزش و پرورش

ابزار راهگشای کتابخوانی

در ابتدای این مراسم، دکتر فریبرز حمیدی، رئیس مرکز ارتباطات و اطلاع‌رسانی وزارت آموزش و پرورش، پیام دکتر محسن حاجی میرزایی، وزیر آموزش و پرورش را خطاب به دست‌اندرکاران این جشنواره به شرح زیر قرائت کرد:

***

«به نام خداوند بخشنده مهربان! نیاز به کتاب و توسعه فرهنگ کتابخوانی، نیازی پویا و مستمر است و آموزش و پرورش به‌عنوان مهم‌ترین عنصر بسترساز آموزشی و فرهنگی جامعه، در این مسیر نقش اساسی بر عهده دارد. خواندن از مهارت‌های اساسی است که هر یادگیرنده‌ای به آن نیاز دارد. خواندن برای برقراری ارتباط سازنده با جامعه امری ضروری است. مغز انسان به توسعه مستمر نیاز دارد و مطالعه به این توسعه کمک می‌کند تا قوه تخیل آدمی فعال‌تر شود و به سطحی از خلاقیت دست یابد. دانش‌آموزان به‌عنوان آینده‌سازان کشور باید در نظام آموزش و پرورش به‌گونه‌ای پرورش یابند که ذهنی پرسشگر و نقاد داشته باشند.

کتاب و کتابخوانی از جمله مقولاتی است که می‌تواند در طرح پرسش‌های مناسب و یافتن پاسخ‌های مربوط کمک کند. بدون تردید بستر شکوفایی ذهن نقاد و پرسشگر در دانش‌آموزان از دوران کودکی و از گذر نظام تعلیم و تربیتی پویا و با مشارکت خانواده‌ها باید شکل بگیرد و این مهم ضرورت برگزاری چنین جشنواره‌ای را دو چندان می‌کند. لازم است در این جشنواره، افزون بر دعوت و تشویق دانش‌آموزان عزیز و معلمان گرامی به کتاب و کتابخوانی، برنامه‌های خلاقانه جدیدی طراحی و اجرا شوند تا کتاب، نه به‌عنوان کالایی زینتی، بلکه ابزاری راهگشا باشد برای حل مسائل و مشکلات، و برگزاری این جشنواره باید به‌سوی این هدف اصلی حرکت کند. ضمن پاسداشت جشنواره کتاب رشد و آرزوی توفیق خدمت صادقانه در نظام مقدس تعلیم و تربیت، فرصت را مغتنم می‌شمارم و از دست‌اندرکاران برگزاری این جشنواره قدردانی می‌نمایم. امیدوارم هر سال با برگزاری جشنواره‌هایی پربارتر و پویاتر بتوانیم پیوند عمیق‌تری میان دانش‌آموزان و کتاب برقرار کنیم.»

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی ذوعلم،
رئیس پیشین سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

احیای واقعی کتابخانه‌ها با جشنواره کتاب رشد

بکوشند و جان خودشان را در این راه فدا کنند، امروز یقیناً برای ما چنین مجالی فراهم نمی‌شد. به همین مناسبت به روح بلند همه شهیدان و همه کسانی که در راه اعتلای حقیقت، معرفت و روح انقلابی و تلاشگر علیه سلطه که در کشور ما مبارزه کردند و شهید شدند، تعظیم می‌کنیم و به روح مطهر حضرت امام درود می‌فرستیم.

خدا را سپاسگزاریم که توفیق داد، در جمع دوستان که هفدهمین جشنواره کتاب رشد را در مدرسه دارالفنون برگزار می‌کنند، حضور یابیم. این اولین سالی است که جشنواره در دارالفنون برگزار می‌شود و پیوند دهنده بین امروز و دیروز ماست. اگر کسانی نبودند که در مسیر علم و ارتقای معرفت، آگاهی و دانش در این کشور

حقیقتاً ما در
فرایند داورها
باید بتوانیم، منطق
و چارچوبی کاملاً
روشن، شفاف
و مستند داشته
باشیم

این فرصت را باید مغتنم بشماریم برای اینکه همان مسیر و همان خطمشی بتواند عمیق شود و رشد پیدا کند. حقیقتاً ما در فرایند داورها باید بتوانیم، منطق و چارچوبی کاملاً روشن، شفاف و مستند داشته باشیم تا خدای ناکرده تصور نشود، در انتخاب‌ها اعمال نظری برخلاف معیارها صورت می‌گیرد، و این باور هم به وجود نیاید که حتماً ما باید معیارهای کتاب مناسب را برای دانش‌آموزان، با شما مؤلفان و ناشران محترم مطرح کنیم.

باید عرض کنم، آنچه که به دنبالش هستیم، در درجه اول رشد فکری و خلاقیت، و رشد ایمان و باور عمیق در نسل جوان و نوجوانان است که برای همیشه به آن نیاز داریم، و رشد معرفت، دانش و علم، و رشد اخلاق که در سطح جامعه بشری از این حیث بسیار دچار کاستی هستیم، و رشد روحیه کار و تلاش و فعالیت در نوجوانان.

بعضی از این آثاری که به‌عنوان آثار برگزیده، مناسب و قابل عرضه در اینجا معرفی می‌شوند، با همین نگاه انتخاب شده‌اند. کتاب صرفاً برای رشد فکری نیست، بلکه برای انگیزه‌بخشی هم هست؛ برای وارد کردن نوجوان و جوان ما به عرصه تأثیرگذاری هم هست. اگر ما در مسیر آینده جامعه خودمان، برای خودمان هدفی بسیار متعالی و البته قابل دسترس تعریف کردیم، و اگر در گام دوم انقلاب اسلامی هستیم که بتوانیم هدف را محقق کنیم، یعنی تمدن‌سازی اسلامی، تمدن‌سازی اسلامی بدون داشتن نسل جوان فعال، خلاق، پویا، مطالبه‌گر، تأثیرگذار، خودباور و دارای روحیه برخورد از هویت عمیق ملی ممکن نیست. بنابراین باید از شما دوستان تشکر کنیم.

بنده هم محور صحبت‌م تشکر از نویسندگان و ناشران محترم است. در وضعیتی که همه ما می‌دانیم، ارزش و قدر کتاب، تألیف، تحقیق و نشر آن، چنان که باید هنوز در جامعه ما جایگاه خودش را پیدا نکرده است، ایشان در این عرصه حضور دارند. ما در کنار کتاب درسی و هم‌وزن کتاب درسی، حتماً باید به کتاب‌های غیردرسی اهمیت بدهیم. بخشی از محتوای آموزشی ما در قالب مطالعه دانش‌آموزان، مباحثه و گفت‌وگو درباره محتوای کتاب، و نقد کتاب صورت می‌گیرد.

دوستان و همکاران زحمت زیادی برای برگزاری این جشنواره کشیده‌اند. از بنیان‌گذاران جشنواره باید تشکر کنیم که هفده سال قبل، اولین دوره جشنواره را برگزار کردند؛ همه دوستانی که

سال‌های قبل زحمت می‌کشیدند و تلاش می‌کردند. حتماً باید توانمندی‌ها و کیفیت جشنواره کتاب رشد به‌صورت روزافزون مسیر تعالی را طی کند.

ما باید یک سلسله فعالیت‌هایی را حول کتاب و مطالعه کتاب برای دانش‌آموزان تعریف کنیم و کتابخانه مدرسه ما به‌عنوان محلی پر رفت و آمد و شلوغ تعریف شود. از دوستان معاونت پرورشی و فرهنگی، سازمان پژوهش، و بقیه معاونان آموزش‌وپرورش، و فراتر از آن، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که در این جهت دغدغه‌های فراوانی دارند، تشکر می‌کنیم. خدمت این دوستان عرض کنم که اگر بچه‌های ما به کتاب علاقه‌مند شوند، نیمی از جمعیت جامعه ما می‌تواند با کتاب ارتباط برقرار کند. ما از طریق دانش‌آموز می‌توانیم به پدر و مادر، و بقیه اعضای خانواده‌اش کتاب‌های مناسب را معرفی و هدیه کنیم و یا امانت بدهیم. در مدرسه می‌توان مجموعه‌ای از فعالیت‌ها را حول کتاب شکل داد. امیدواریم این جشنواره آغازی برای احیای واقعی کتابخانه باشد و حتماً باید دانش‌آموزان را هم با کتابخانه‌های عمومی ارتباط دهیم؛ به‌خصوص بچه‌های دوره دوم متوسطه که می‌توانند در کتابخانه‌های عمومی با عرصه گسترده‌تری از کتاب مواجه شوند.

معرفی کتاب‌های مناسب به معنی رد و طرد بقیه کتاب‌ها نیست. به هر حال هر کتابی که در جمهوری اسلامی نشر پیدا می‌کند، حتماً می‌تواند مخاطبان مناسب خودش را داشته باشد. ولی جشنواره، متناسب با سن رشد بچه‌ها، و متناسب با تأکیدهایی که در برنامه درسی‌شان وجود دارد، و به‌خصوص در دوره دوم متوسطه، متناسب با رشته‌های فنی و حرفه‌ای، کاردانش، و نظری کتاب مناسب معرفی می‌کند. انتخاب کتاب مناسب توسط جشنواره کتاب رشد به این معناست که این مناسبت‌ها و ارتباطات مورد توجه قرار گیرند. بخشی هم کتاب‌های مناسبی را به اولیای دانش‌آموزان معرفی می‌کند که در این حوزه هم باید بیشتر سرمایه‌گذاری کنیم و سراغ انجمن اولیا و مربیان هم برویم. در استان‌ها، به‌خصوص همکاران ما، مدیران مدرسه، به‌عنوان راهبران فرهنگی- تربیتی، نقش اساسی دارند که در این زمینه هم باید آن‌ها هم کتاب‌خوان بشوند تا بتوانند به درستی و با عمق بیشتری نقششان را ایفا کنند.

حقیقتاً ما در فرایند داورها باید بتوانیم، منطق و چارچوبی کاملاً روشن، شفاف و مستند داشته باشیم

دکتر مسعود فیاضی، مدیرکل دفتر انتشارات و فناوری آموزشی و دبیر هفدهمین جشنواره کتاب رشد

کتاب خوب باید به مخاطب برسد

پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی گذاشته است، ولی همه طرفیت‌های قانون فعال نشده‌اند.

این جشنواره که اختتامیه‌اش را برگزار می‌کنیم، فرایند یک‌ساله‌ای را طی کرده است. ناشرانی که می‌خواهند کتاب‌هایشان را به مدرسه‌ها و دانش‌آموزان ارائه دهند، آن را در سامانه‌ای ثبت می‌کنند و با ثبت کتاب‌ها در این سامانه، فرایند ارزیابی و داوری آغاز می‌شود. در نتیجه این ارزیابی‌ها، کتاب‌ها به دو دسته کلی مناسب و نامناسب تقسیم می‌شوند. کتاب‌های مناسب هم به سه دسته درجه ۱، ۲ و ۳ مجدداً دسته‌بندی و تفکیک می‌شوند.

جشنواره تنها بین کتاب‌های درجه یک و ۲ برگزار می‌شود. امسال کل ورودی کتاب‌هایی که داشتیم ۴۲۶۴ جلد کتاب از ۱۱۳۰ ناشر بود. تعداد کتاب‌هایی که امسال مناسب تشخیص داده شده‌اند، اعم از درجه یک، دو یا سه ۲۲۶۳ جلد کتاب است؛ یعنی ۵۳ درصد کل کتاب‌ها. شاید در ظاهر داستان خوبی نباشد که تنها ۵۳ درصد از کل کتاب‌ها، کتاب مناسب شناخته شده‌اند، ولی باید توجه داشته باشیم، بر اثر این طرح که از ۲۰ سال پیش آغاز شده است و در ابتدا فقط ۱۰ درصد کتاب‌ها مناسب بودند، تعداد کتاب‌های مناسب به ۵۳ درصد رسیده است؛ یعنی رشد قابل توجهی داشته‌ایم. ولی هنوز ۴۷ درصد کتاب‌ها فاقد استانداردهای لازم هستند و این نشان می‌دهد که خانواده‌ها در انتخاب کتاب‌ها باید به اعتبارنامه‌هایی

این جشنواره یکی از مهم‌ترین جشنواره‌های وزارت آموزش و پرورش در طول سال است که به معرفی و حمایت از کتاب مناسب و کتاب خوب می‌پردازد. مستحضرید که آموزش و پرورش برای تدارک دو نیاز، ۲۰ سال است که طرحی را اجرا می‌کند و این جشنواره به طور سالانه نقطه عطفی در این طرح است. آن دو نیاز عبارت‌اند از:

۱. خانواده‌ها و دانش‌آموزان بدانند در حوزه‌های متفاوتی که در نظام آموزشی وزارتخانه مورد تعلیم و تربیت قرار می‌گیرند، چه کتاب‌های خوبی را می‌توانند به‌عنوان کتاب‌های آموزشی و مبتنی بر سلیقه خودشان استفاده کنند. درواقع، باید مرکزی ایجاد می‌شد برای آنکه کتاب‌های خوب بخش خصوصی و بخش‌های دولتی را که در طول سال تولید می‌شوند، پس از شناسایی و ارزیابی به خانواده‌ها معرفی کند تا با اطمینان خاطر به دانش‌آموزان و فرزندان‌شان ارائه بدهند.

۲. حاکمیت بتواند از تولیدات بخش خصوصی و توان عظیمی که این بخش دارد، استفاده کند و کیفیت محصولات خودش را به نحو چشمگیری ارتقا دهد.

در پی پاسخگویی به این دو نیاز، طرح ساماندهی به منابع آموزشی و تربیتی به اجرا درآمده است. مستحضرید که مصوبه ۸۲۸ «شورای عالی آموزش و پرورش» این وظیفه را به عهده سازمان

اگر آموزش و پرورش به کمک بخش خصوصی بتواند بازار تولید و مصرف کتاب مناسب را پدید آورد، بازارهای کاذب کتاب‌های نامناسب ایجاد می‌شوند

که آموزش و پرورش به کتاب‌ها می‌دهد، توجه کنند. هر آنچه که در بازار هست، لزوماً استاندارد نیست.

کتاب‌های درجه یک و دو ۹۵۹ جلد بودند که ۲۲ درصد کل کتاب‌های وارد شده به این سامانه محسوب می‌شوند. تعداد کتاب‌های درجه یک ۳۱۷ جلد بود که فقط ۷/۵ درصد از کل کتاب‌های ورودی را شامل می‌شود و قاعدتاً باقی درجه دو می‌شوند. این کتاب‌ها بر اساس برنامه درسی ملی که سند مستند ماست، در طراحی دوره‌های آموزشی و حوزه‌های یادگیری، در ۲۷ گروه تقسیم‌بندی و درجه‌بندی شده‌اند. این گروه‌ها از ادبیات کودک و آداب و مهارت‌های زندگی تا فیزیک، ریاضی، تربیت بدنی، معماری و ... را در بر می‌گیرند. این تنوع یکی از امتیازهای جشنواره است. برای هر گروه یک گروه داوری تخصصی پیش‌بینی شد که مجموعاً ۸۱ نفر متخصص می‌شدند و داوری تخصصی کتاب‌ها را بر عهده داشتند. مبنای داوری آن‌ها شاخص‌هایی بود که در اسناد و استانداردهای ما وجود داشتند. مبنای داوری‌هایی که در ارزیابی اولیه هم انجام می‌گیرند، همین است. یک گروه هنری تخصصی هم برای جنبه‌های هنری و گرافیکی کل کتاب‌ها در نظر گرفته شد.

سال گذشته این طور بود که خود گروه‌های علمی جنبه‌های هنری را هم می‌سنجیدند. امسال به پیشنهاد ناشران، به منظور رسیدن به وحدت رویه در ارزیابی جنبه‌های گرافیکی، یک گروه تخصصی سه نفره تمام کتاب‌ها را از جنبه هنری ارزیابی کردند. در نتیجه، از بین این کتاب‌ها ۱۴ اثر برگزیده و درجه یک، و ۳۸ اثر درجه دو و اصطلاحاً تمدیدی شناخته شدند. اگر ما در وزارت آموزش و پرورش از تصدی‌گری منع شده‌ایم و تصدی‌گری باید به صورت حداقلی رخ بدهد، اگر تکلیف شده‌ایم که از بخش خصوصی استفاده کنیم و اگر راهبرد حاکمیت در مواجهه با بخش خصوصی تنظیم‌گری است، پس قانون ۸۲۸، طرح ساماندهی و این جشنواره بسیار بیش از این می‌تواند نقش ایفا کند. مواردی در این قانون ذکر شده‌اند که هنوز صددرصد به آن عمل نکرده‌ایم و باید به طور جدی‌تر عمل کنیم. در این قانون گفته شده است که ارزیابی، هدایت، تشویق و حمایت از کتاب‌های مناسب بخش خصوصی باید توسط وزارتخانه انجام بشود. سامانه‌ها و راهکارهایی که برشمرده این است که کتاب‌ها باید ارزیابی، استانداردسازی و حمایت بشوند و کتاب‌هایی که مناسب تشخیص داده شدند، در بسته‌های یادگیری مورد استفاده قرار گیرند. این نکته مهمی است. لذا به نظر می‌رسد، این جشنواره و طرح ساماندهی حلقه‌ای از یک زنجیره است که اگر ما

بتوانیم حلقه‌های متفاوت این زنجیره را تکمیل کنیم، تازه معلوم می‌شود که کارآمدی این قانون چیست و چطور بخش خصوصی می‌تواند کاملاً در راستای هدف‌ها و راهبردهای اصلی سند برنامه درسی ملی ایفای نقش کند. به هر حال ما باید سه کار انجام بدهیم: شناسایی، معرفی و حمایت از کتاب‌های مناسب. شاید در حوزه معرفی و حمایت به تلاش بیشتری نیاز داریم.

اگر آموزش و پرورش به کمک بخش خصوصی نتواند بازار تولید و مصرف کتاب مناسب را پدید آورد، بازارهای کاذب کتاب‌های نامناسب ایجاد می‌شوند. من آمار ارزیابی‌های در طول سالمان را عرض می‌کنم. ما از میان کتاب‌های کمک‌درسی، یعنی کتاب‌هایی که ناظر بر ماده درسی‌اند و به صورت تست و مانند آن منتشر می‌شوند، فقط ۱۰ درصد را استاندارد تشخیص داده‌ایم. این یعنی بازار لزوماً تولید استاندارد ندارد و باید کمک کنیم که بازار تولید استاندارد به وجود آید.

کتاب خوب باید خوب بفروشد و کتاب بد نتواند بفروشد. باید همه توانمان را به کار بگیریم که این بازار را به وجود آوریم. ما به عنوان مجریان اصلی طرح ساماندهی و قانون ۸۲۸ در وزارتخانه، با نظر کاملاً مساعدی که ریاست محترم سازمان و مسئولان سازمان و بخش‌های دیگر وزارتخانه دارند، باید بتوانیم این بازار را شکل دهیم. در این راستا، ارتباط‌های خوبی هم با بخش‌های دیگر وزارتخانه گرفته‌ایم. ما به حمایت معاونت محترم پرورشی و معاونت‌های دیگر وزارتخانه نیاز داریم تا این اتفاق بیفتد. از آن طرف جلسه‌های مشترک خوبی با ناشران داشتیم. هفته گذشته در انجمن ناشران آموزشی بودم و جلسه بسیار خوبی برگزار شد. مسئولان در دو طرف آمادگی دارند که این بازار را شکل دهند.

در پایان از همه کسانی که در تولید، معرفی و حمایت از کتاب خوب و مناسب برای نسل نو که آینده‌سازان این کشور هستند، نقش دارند، تشکر می‌کنم. به‌ویژه از حمایت‌های وزیر محترم آموزش و پرورش، وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی که بخش مهمی از شکل‌دهی به این بازار می‌تواند از طریق وزارت ارشاد باشد، از معاونت‌های مختلف وزارتخانه، به‌ویژه معاونت محترم پرورشی، نهاد کتابخانه‌های عمومی که حمایت خیلی خوبی از این جشنواره داشتند، و از بخش‌های مختلف سازمان کمال تشکر را دارم.

**جشنواره و طرح
ساماندهی حلقه‌ای
از یک زنجیره است
که اگر ما بتوانیم
حلقه‌های متفاوت
این زنجیره را تکمیل
کنیم، تازه معلوم
می‌شود که کارآمدی
این قانون چیست**

دکتر محسن جوادی، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

کتاب عامل رشد و پیشرفت جوامع بشری

از اطلاعات است. فهم این است که درک عمیق‌تری از آنچه می‌بینیم و می‌دانیم، داشته باشیم. پس رشد می‌تواند هم نظری باشد و هم عملی. در طول تاریخ روشن است که کتاب در رشد معرفت و اطلاعات ما سهم فراوانی داشته است. در دوره‌ای تنها عامل رشد معرفت و فهم ما کتاب بود و کتاب جایگزینی نداشت؛ نه نوار صوتی و نه فضاهای مجازی و الکترونیکی. کتاب به لحاظ تاریخی این جایگاه را داشته است. هنوز کتاب چنین نقشی را ایفا می‌کند. ولو اینکه منابع و مصادر معرفت و جاهایی که ما می‌توانیم معرفت و فهم پیدا کنیم، کمی وسیع‌تر شده باشند، ولی بنیاد و اساس هنوز هم کتاب است. روایت معروفی از معصوم داریم که می‌فرماید: «قیدالعلم بالکتابه»: علم را با نوشتن به بند بکشید اگر نویسد فرار می‌کند و در حافظه‌تان نمی‌ماند.

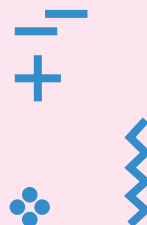
من فکر می‌کنم این روایت معنای عمیق‌تری هم دارد. یعنی اگر شما نویسد، نظم پیدا نمی‌کند. دانش با نوشتن نظم پیدا می‌کند. بحث فرار نیست. خود فکر آدم هم نوشتن و کتاب است که معرفت و دانش را منظم می‌کند پس کتاب به لحاظ تاریخی هنوز در رشد دانش و معرفت و همین‌طور فهم ما نقش اساسی دارد. اما بعضی فکر می‌کنند، کتاب این نقش را در رشد مهارتی ندارد. مثلاً مهارت‌ها را در تمرین و تقلید از دیگران فرا می‌گیریم. در نجاری

بسم الله الرحمن الرحيم. خدمت همه حضار گرامی، دانش‌آموزان عزیز، معلمان و مربیان مدرسه‌ها، نویسندگان و ناشران محترمی که اصل شکل‌گیری این برنامه به همت آن‌ها بوده است و به کار آن‌ها بستگی دارد، سلام عرض می‌کنم. از برگزارکنندگان محترم این برنامه تقدیر و تشکر دارم. از دوستانی که در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، این جشنواره را به دور هفدهم رسانده‌اند، تقدیر و تشکر می‌کنم.

همین‌طور که از نام جشنواره پیداست، رشد و تعالی در بطن آن جریان دارد و روشن است که دغدغه و هدف اصلی برگزاری و استمرار این است که رشد تحقق پیدا کند. رشد می‌تواند دوسویه باشد و در دو جهت تحقق پیدا کند: یکی در جهت عملی، مهارتی و اخلاقی است و مبتنی بر اینکه ما می‌خواهیم زندگی‌مان را بهتر کنیم و رشد داشته باشیم. می‌خواهیم زندگی اجتماعی و آداب و اخلاق اجتماعی‌مان را بهتر کنیم. این یک جور رشد است. می‌خواهیم صنعتمان، و پزشکی‌مان را بهتر کنیم. همه این‌ها ذیل رشد مهارت قرار دارند. اخلاق هم نوعی مهارت حساب می‌شود. سیاست هم نوعی مهارت حساب می‌شود و فن است که رشد آن در این حوزه تحقق پیدا می‌کند. رشدی هم به لحاظ دانش و معرفت داریم که اطلاعاتمان را زیادتر و فهممان را بیشتر می‌کند. فهم چیزی بیشتر

همین‌طور که از نام جشنواره پیداست، رشد و تعالی در بطن آن جریان دارد و روشن است که دغدغه و هدف اصلی برگزاری و استمرار این است که رشد تحقق پیدا کند

لازم نیست که کتاب بخوانیم. یا حتی در حوزه اخلاق، خیلی‌ها فکر می‌کنند اخلاق کتاب خواندن نمی‌خواهد. یا در مورد سیاست هم همین‌طور. ولی به نظر من این برداشت درست نیست. مهارت یاد گرفتن و مهارت را تکمیل و تقویت کردن، کتاب می‌خواهد. اتفاقاً عاملی که سبب می‌شود، گاهی اوقات ما در صنعتی رشد نکنیم، با اینکه زحمت زیادی می‌کشیم، یا در یک مهارت یا فن - مثلاً زندگی اخلاقی- خوب پیش نرویم، این است که کتاب خوب نمی‌خوانیم. دلیلش این است که اطلاعات خوبی نداریم. اگر ما تجربه‌های زیسته دیگران را در قالب داستان و رمان خوب بخوانیم و بدانیم که مثلاً مردمان دروغ‌گو چه سرنوشتی پیدا کردند، مردمان بدکردار به چه سرانجامی رسیدند، آرام آرام انگیزه ما هم بیشتر می‌شود. ما الگو و شکل مهارت را در کتاب می‌بینیم. بنابراین کتاب هم رمز تعالی و رشد دانش و معرفت است و هم رمز رشد اخلاق و مهارت‌های فنی ماست.

این جشنواره که برای کتاب رشد برگزار می‌شود، انگیزه اصلی‌اش این است که این دو جهت را در دانش‌آموزان تقویت کند و بتواند سهم خوبی در رشد آموزش و پرورش و رشد دانش‌آموزان داشته باشد تا آینده این کشور تضمین بشود. رشد علمی و اخلاقی دانش‌آموزان از مسیر کتاب‌های خوبی که در اختیارشان قرار می‌گیرد، حاصل می‌شود.

البته درست است که هر کتابی قدر و منزلت خواندن را ندارد و خیلی وقت‌ها کتاب نیست، اسمش کتاب است. کتابی به مفهوم یک اثر ارزشمند که بتواند نقش ارتقا و تعالی فرد را داشته باشد، نیست. خوب است که با همین جشنواره‌ها شناسایی کنیم و بگوییم که این کتاب‌ها خوب‌اند و این‌ها را در بسته آموزشی معرفی کنیم. همه این‌ها درست است، ولی به نظر من نباید از یک نکته غفلت کرد: مخاطبان در سنین کودکی بیشتر به راهنمایی نیاز دارند. جلوتر که می‌رویم، خود فرد باید یاد بگیرد و بفهمد چه چیزی خوب و چه چیزی بد است. ما نمی‌توانیم تا آخر بسته معرفی کنیم که شما این کتاب را بخوانید، آن را نخوانید. شاید این روند درستی نباشد. نمی‌خواهم مشورت کردن را نفی کنم، اما مشورت کردن غیر از این است که فقط معرفی کنم که حتماً باید این را بخوانی و دلیل نیاروم و توضیح ندهم. در یک سنی و در مقطعی آرام‌آرام باید تفکر و اندیشیدن را در فرد رشد بدهیم تا بتواند خودش تشخیص بدهد که چه

کتابی ارزش خواندن ندارد.

در هر صورت، غرض اصلی خواندن کتاب و مطالعه است. تا این اتفاق نیفتد، هر چه هم ما کتاب بخیریم و حمایت کنیم، فایده‌ای ندارد. ما باید مثل هر کشور دیگری دانش‌آموزان و مدرسه‌ها را با کتابخانه‌ها و کتابخانه‌های عمومی مرتبط کنیم. لازم است این ارتباط وسیع شود تا بالاخره کتاب خواندن اتفاق بیفتد؛ چه به صورت خانوادگی و چه با معلم یا بدون معلم. این موضوعی است که نباید از آن غفلت کنیم و صرفاً با بسته معرفی کردن و فرستادن کتاب دم در خانه، اتفاق نمی‌افتد. این روند باید اجرایی شود.

اگر زمینه‌ای فراهم بشود، مثلاً در جشنواره هجدهم کتاب رشد، که خود بچه‌ها هم نظر بدهند، خیلی خوب خواهد شد. مثلاً درباره کتاب‌هایی که قبلاً انتخاب شده و برنده شده بودند، از ایشان بازخوردی بگیریم و ببینیم که آیا به درد می‌خورند یا فقط من بزرگ‌سال با دیدگاهی خاص گفته‌ام که این کتاب خوب است، اما نمی‌دانم که واقعاً به درد این بچه و نوجوان می‌خورد یا نه. اگر این اتفاق بیفتد، به نتایج یقینی می‌رسیم.

بخشی هم می‌توانیم برای نویسندگانی داشته باشیم که می‌توانند بهترین کتاب را برای سنین متفاوت بنویسند که گاهی خود کودکان یا نوجوانان چنین نویسندگانی هستند ما آماری در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی داریم که واقعاً امیدبخش است و نشان می‌دهد، نوجوانان کتاب‌های خوبی می‌نویسند. یعنی می‌توانیم بخشی از جشنواره را به معرفی نوشته‌های خوبی که خود دانش‌آموزان و معلمان دارند، اختصاص بدهیم.

بخش «کتاب الکترونیک» در جشنواره وجود ندارد. نمی‌دانم که این نوع کتاب‌ها معرفی شده‌اند یا نه؟ ولی در واقع آینده نشر با این نوع کتاب‌ها گره خورده است. این آثار هم لازم است دیده شوند. البته نه آن‌هایی که پی‌دی‌اف کتاب‌ها هستند، بلکه کتاب‌هایی که واقعاً ماهیت تعاملی دارند.

تقدیر و تشکر می‌کنم از عزیزانی که این برنامه را در دارالفنون که یادآور شکل‌گیری اولین مراحل دانش جدید در ایران اسلامی است، برگزار کردند. امیدواریم که تلافی جشنواره کتاب رشد و مدرسه دارالفنون نویدبخش آن باشد که یاد بزرگانی که این عمارت را برای علم و رشد علمی کشور بنا نهادند، گرامی باشد و نتیجه‌اش رشد و تعالی علمی و اخلاقی کشور باشد.

مخاطبان در سنین
کودکی بیشتر به
راهنمایی نیاز دارند.
جلوتر که می‌رویم،
خود فرد باید یاد بگیرد
و بفهمد چه چیزی
خوب و چه چیزی بد
است

علی رمانی، مدیرکل فرهنگی هنری، اردوها و فضاهای پرورشی معاونت پرورشی

۵۰ هزار نمایشگاه برای کتاب‌های رشد

کمک ناشران این کار را انجام می‌دهیم. سال قبل دانش‌آموزان با پول توجیبی خودشان نزدیک به سه میلیارد تومان کتاب خریدند. ما انتظار داریم، به جهت نوع نگاهی که هست، نویسندگان و ناشران نیز به این جشنواره ورود پیدا کنند. جناب آقای دکتر جوادی و آقای دکتر مختارپور هم به ما کمک کنند که ما کتاب‌ها را با تخفیف بیشتری در اختیار دانش‌آموزان قرار دهیم.

هدف‌گذاری ما امسال این است که بتوانیم یک میلیون دانش‌آموز را مخاطب قرار دهیم. در ۵۰ هزار نمایشگاه، امسال به کمک «انتشارات منادی تربیت» و وزارت ارشاد اسلامی کتاب‌های خوب شما را ارائه می‌دهیم و در تجهیز کتابخانه کلاسی‌مان قرار می‌دهیم. ما باید عزیزانی را که علاقه‌مند هستند به آموزش و پرورش کمک کنند، پشیمان نکنیم. ما آمادگی داریم، تمامی کتاب‌هایی را که در سامانه رشد و سازمان پژوهش انتخاب کرده‌اند، در ۵۰ هزار نمایشگاه‌مان قرار بدهیم. انتظار داریم، کاری که سازمان پژوهش شروع کرد و ما در کنارشان ادامه می‌دهیم، شما بزرگواران به‌عنوان مطالبه‌جوی خودتان در نظر بگیرید. من تمام امتیازات که به‌عنوان مدیرکل داشتم، به کارگروه واگذار کردم که تمامی اعضای آن، عزیزانی از نویسندگان بزرگ کشور هستند.

شایسته می‌دانم به‌عنوان مدیرکل فرهنگی و هنری نسبت به نوع نگاهی که جناب آقای دکتر ذولعلم و جناب آقای دکتر فیاضی در حوزه فرهنگ و تربیت ایجاد کرده‌اند، تشکر کنم. یک هوای تازه‌ای در وزارت آموزش و پرورش دمیده‌اند و به نظر می‌رسد که با این حرکت سریع و خوب سازمان پژوهش برنامه‌ریزی کرده، هم در حوزه فیلم رشد و هم در حوزه کتاب رشد، آینده بسیار خوبی را در حوزه کتاب و کتاب‌خوانی می‌بینم. اما وضعیت کتاب و کتاب‌خوانی در حوزه دانش‌آموزی زیاد جالب نیست؛ هم از نظر میزان زمانی که دانش‌آموزان برای کتاب و کتاب‌خوانی می‌گذارند، هم از نظر نوع کتاب‌هایی که دانش‌آموزان می‌خوانند. این دو حوزه برای ما نگران‌کننده است. ما در معاونت فرهنگی، پرورشی سه سال است که کار جدیدی به نام «جشنواره دانایی و توانایی» را شروع کرده‌ایم. بعضی از عزیزانی هم که در اینجا حضور دارند و در کارگروه کتاب هستند و از میان نویسندگان بزرگ کشور انتخاب شده‌اند، به ما کمک می‌کنند. انتظار است که عزیزان دیگری هم به جمع ما بپیوندند. خوشبختانه کاری که ما در حوزه کتاب و کتاب‌خوانی به‌عنوان جشنواره دانایی و توانایی در نظر گرفته‌ایم، با استقبال خوب حوزه کتاب و کتاب‌خوانی مواجه شده است. اما کتاب‌ها با قیمت مناسب به دست دانش‌آموزان نمی‌رسند و ما بدون اینکه دوستانمان در آموزش و پرورش، جناب آقای دکتر جوادی و آقای دکتر مختارپور، در این کار نقشی داشته باشند، به

در ۵۰ هزار نمایشگاه، امسال به کمک «انتشارات منادی تربیت» و وزارت ارشاد اسلامی کتاب‌های خوب شما را ارائه می‌دهیم

علیرضا مختاریپور، دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

مطالعه؛ طلوع کتاب است بر جان آدمی

به نام خدا

سه مطلب را می‌خواستم عرض کنم:

اول اینکه تعریفی از کتاب داشته باشیم: کتاب چیست؟ آیا مجموعه‌ای از اوراق کاغذ به هم وصل شده، همراه با مرکب یا احیاناً تصویر است، یا مجموعه‌ای از متون به هم مرتبط و منسجم، محصول اندیشه و تفکر، با هدفی مشخص و برای رسیدن به بحث معرفت. این تعریف چه مناسبتی با عنوان‌ها و شمارگان فعلی کتاب در کشور ما دارد؟ دوم اینکه مطالعه چیست؟ آیا نگرستن بر آن اوراق کاغذی و الکترونیکی حاوی خطها و نقش‌هاست؟ یا آن طوری که مرحوم اشرف فرمودند: مطالعه، طلوع کتاب است بر جان آدمی و تجلی آدمی است بر جان کتاب؟ این تعریف‌ها چه تأثیری بر محاسبه سرانه مطالعه دارد؟ بعضی معتقدند نگاه کردن به

هر نوشته‌ای، حتی زیرنویس‌ها، تابلوهای اعلانات، و تابلوهای راهنمای بزرگراه‌ها مطالعه محسوب می‌شود. اگر این مطالعه است، باید در کشور نهضت کاهش مطالعه راه بیندازیم! موضوع سوم این است که: هدف از مطالعه چیست؟ هدف از مطالعه پر کردن اوقات فراغت است؟ هدف رفع نیازهای شغلی، فنی و حرفه‌ای است؟ و یا هدف ارتقای سطح معرفت برای تکامل فردی و اجتماعی و رسیدن به سعادت است؟ خداوند مرحوم مولانا را رحمت کند که در قرن هفتم فرمود:

گرچه مقصود از کتاب آن فن بود/ گر تو آش
بالش کنی هم می‌شود/
لیک ازو مقصود این بالش نبود/ علم بود و دانش
و ارشاد و سود

هدف از مطالعه

چیست؟ هدف

ارتقای سطح

معرفت برای

تکامل فردی و

اجتماعی و رسیدن

به سعادت است؟

